

Nadere uitwerking provinciaal natuurbeleid Heuvelsche Velden, Beek en Donk

Toetsing aan het NNB-beleid provincie Noord-
Brabant

Verantwoording

Titel: Nadere uitwerking provinciaal natuurbeleid
Heuvelsche Velden, Beek en Donk
Projectnummer: 51007673
Klant: Ruimte voor Ruimte C.V.
Referentienummer: NL22-648800269-19663
Versie: D1

Datum: 27-09-2023

Auteur: Layze Hoogland
E-mailadres: Layze.hoogland@sweco.nl

Gecontroleerd door: Niels de Nijs
Paraaf gecontroleerd:

Goedgekeurd door: Maarten Mouissie
Paraaf goedgekeurd:

Inhoudsopgave

Verantwoording.....	2
1 Inleiding	4
1.1 Aanleiding en doel	4
1.2 Ligging en beschrijving plangebied	4
1.3 Voorgenomen ingreep	4
2 Provinciaal natuurbeleid	6
2.1 Toetsingskader	6
2.2 Natuurnetwerk Brabant	6
2.3 Ecologische verbindingszone	7
2.4 Groenblauwe mantel	7
2.5 Ruimte voor Ruimte	8
3 Toetsing 'Nee, tenzij'-principe	9
3.1 Belangenonderbouwing en alternatievenafweging	9
3.2 Beschrijving en effectbepaling wezenlijke kenmerken en waarden	9
3.3 Analyse en effectbepaling	10
3.3.1 NNB	10
3.3.2 Ecologische verbindingszone.....	11
3.3.3 Groenblauwe mantel	11
4 Conclusie	12

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

Ruimte voor Ruimte (hierna RvR) is voornemens tot de ontwikkeling van woningbouw binnen de planlocatie Heuvelsche Velden. Het plangebied is gelegen langs de Pater Becanusstraat en de Oostbeemdweg langs de Goorloop, ten westen van de dorpskern van Beek, gemeente Beek en Donk. Ten behoeve van de ruimtelijke procedures heeft RvR, Sweco Nederland B.V. gevraagd een verkennend natuuronderzoek¹ uit te voeren. Hieruit bleek dat effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het naastgelegen NNB en de Groenblauwe mantel niet op voorhand uitgesloten konden worden. Dit gaf aanleiding tot nadere beschouwing van de voorgenomen ingreep in het kader van het provinciaal natuurbeleid. Voorliggend rapport beschrijft de resultaten van deze beschouwing.

1.2 Ligging en beschrijving plangebied

Het plangebied is gelegen langs de Pater Becanusstraat en de Oostbeemdweg, ten westen van de dorpskern van Beek, gemeente Beek en Donk (Figuur 1.1). Het plangebied bestaat voor het overgrote deel uit agrarische grond (grasland/akkerland). Aan de westzijde van het plangebied loopt een watergang, de Goorloop, welke is aangewezen als NNB. Ten noorden, oosten en zuiden grenst het plangebied aan de dorpskern van Beek. Een foto-impressie van het plangebied is weergegeven in Figuur 1.2.

Figuur 1.1 Ligging en begrenzing (rood omkaderd) van het plangebied Heuvelsche Velden, Beek en Donk

1.3 Voorgenomen ingreep

In het plangebied heeft RvR het voornemen om woningbouw te realiseren. Hiervoor is een voorlopige inrichtingsschets beschikbaar welke weergegeven is in Figuur 1.3. Totaal wordt voorzien in circa 60 woningen, met hierin een mix van verschillende woningtypen.

Daarnaast heeft RvR de ambitie een groene structuur te ontwikkelen waardoor er een landschappelijke, ecologische en recreatieve verknoping ontstaat met de Groene Long, een buurtpark gelegen in het beekdal tussen de twee kernen Beek en Donk.

¹ Nijs, de., 2021. Verkennend natuuronderzoek Heuvelsche Velden, Beek en Donk. *Oriënterend onderzoek in het kader van de wet- en regelgeving voor natuur*. Sweco Nederland B.V. Eindhoven d.d. 3 november 2021. Referentienummer NL21-648800269-8923.

Figuur 1.2 Foto impressie van het plangebied Heuvelsche Velden, Beek en Donk

Figuur 1.3 Inrichtingsschets Heuvelsche Velden, Beek en Donk

2 Provinciaal natuurbeleid

2.1 Toetsingskader

Het beleidskader van de overheid dat niet in wetgeving is vastgelegd bestaat uit:

- Provinciaal beleid.
 - Natuurnetwerk Brabant (NNB).
 - Groenblauwe mantel.

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN) is op provinciaal niveau uitgewerkt tot het provinciale natuurnetwerk met kerngebieden, natuurontwikkelingsgebieden, beheergebieden en robuuste ecologische verbindingzones. De wettelijke bescherming (Wro) van het NNN is geregeld via het bestemmingsplan. Het NNN voor Noord-Brabant is in de Omgevingsverordening 2020 vastgelegd als het Natuurnetwerk Brabant (NNB).

2.2 Natuurnetwerk Brabant

Het Natuur Netwerk Brabant (NNB) is een samenhangend netwerk van natuurgebieden en landbouwgebieden met natuurwaarden van (inter-)nationaal belang. Het doel van het NNB-beleid is het veiligstellen van ecosystemen en het realiseren van leefgebieden met goede condities voor de biodiversiteit. Het NNB hangt samen met het Natuur Netwerk in de andere delen van Nederland (NNN) en met het Europese net van natuurgebieden (Natura 2000).

Het NNB wordt beschermd krachtens artikel 3.15, lid 1, onderdeel a en b van de Omgevingsverordening, welke stelt dat een bestemmingsplan van toepassing op het NNB a) strekt tot het behoud, herstel of de duurzame ontwikkeling van de ecologische waarden en kenmerken en daarbij b) regels bevat gericht op de bescherming van deze ecologische waarden en kenmerken en ook rekening houdt met andere aanwezige waarden en kenmerken².

Bij de bepaling van de effecten van de voorgenomen ingreep op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNB zijn drie onderdelen van belang, te weten;

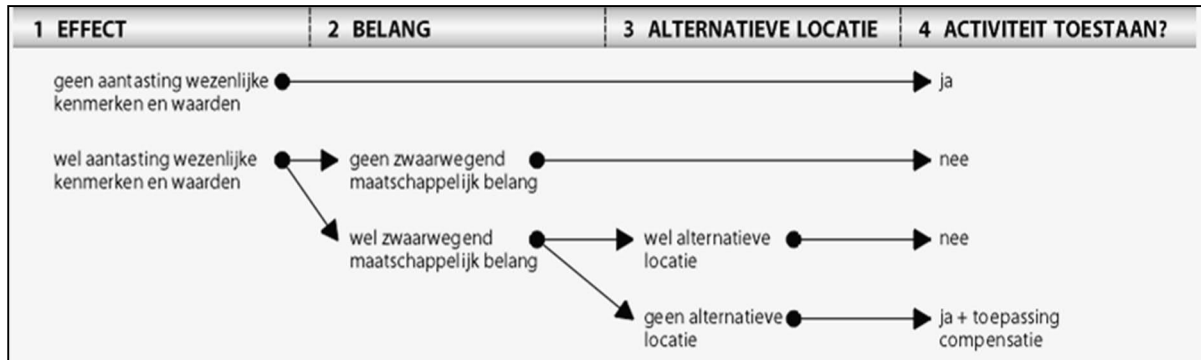
- er mag geen significante aantasting van de wezenlijke kenmerken en waarden plaatsvinden. Wezenlijke kenmerken en waarden zijn, onder andere;
 - bestaande en potentiële waarden van het ecosysteem;
 - de aanwezigheid van bijzondere soorten;
 - robuustheid en aaneengeslotenheid van het NNB;
 - de verbindingfunctie van het gebied voor soorten en ecosystemen.
- er mag geen significante vermindering van de oppervlakte van het NNN plaatsvinden;
- de voorgenomen ontwikkeling mag niet leiden tot een significant verminderde samenhang van het NNN.

Mocht uit de effectenanalyse blijken dat de voorgenomen ontwikkeling blijvende negatieve effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden van het NNB teweeg brengt, zal bepaald moeten worden of de ontwikkeling alsnog plaats kan vinden krachtens artikel 3.17 van de Omgevingsverordening. Deze laat, middels afwijkende regels, ontwikkelingen in het NNB alsnog toe als is voldaan aan de voorwaarden gesteld voor;

- nieuwe ontwikkelingen in het Natuur Netwerk Brabant, overeenkomstig artikel 3.18;
- het 'Nee, tenzij'-principe, overeenkomstig artikel 3.19;
- de saldo-benadering, overeenkomstig artikel 3.20;
- een kleinschalige uitbreiding, overeenkomstig artikel 3.21.

² Ecologische waarden en kenmerken zijn de aanwezige en potentiële waarden, gebaseerd op de beoogde natuurkwaliteit voor het gebied, waartoe behoren; natuurdoelen en natuurkwaliteit, geo-morfologische processen, waterhuishouding, kwaliteit van bodem, water en lucht, rust, mate van stilte, donkerte, openheid, landschapsstructuur en belevingswaarde. Landschappelijke waarden en kenmerken zijn hierbij de gebruikswaarde, belevingswaarde en toekomstwaarde van het landschap, gericht op ruimtelijke, ecologische, cultuurhistorische en recreatieve aspecten. Bron: Omgevingsverordening Noord-Brabant 2020.

De gewenste ontwikkeling voldoet niet aan de voorwaarden om een beroep te doen op de opties: 1, 3 en 4. Dit betekent dat het 'Nee, tenzij'-principe van toepassing is (optie 2). Het 'Nee, tenzij'-principe houdt in dat ingrepen die de wezenlijke kenmerken of waarden van het NNB aantasten, enkel zijn toegestaan indien er sprake is van een (groot) openbaar belang, er geen alternatieven beschikbaar zijn en dat de (rest) effecten van de aantasting worden gecompenseerd. In onderstaand schema (figuur 2.1) is de procedure van het 'Nee, tenzij'-principe stapsgewijs weergegeven.

Figuur 2.1 Het 'Nee, tenzij'-principe van het compensatiebeginsel

2.3 Ecologische verbindingszone

De Ecologische verbindingszones (EVZ's) vormen een essentiële bouwsteen van het Natuurnetwerk Brabant. zij gaan versnippering van de Brabantse natuur tegen doordat zij natuurgebieden verbinden, waarbij zij ervoor zorgen ervoor dat flora en fauna niet geïsoleerd raakt en tevens functioneren als trekroutes en/of als (tijdelijk) leef- en voortplantingsgebied.

Een bestemmingsplan van toepassing op Natuur Netwerk Brabant - ecologische verbindingszone strekt tot verwezenlijking, het behoud en het beheer van een ecologische verbindingszone met een breedte van ten minste 50 meter in 'Stedelijk Gebied' en in 'Verstedelijking Afweegbaar' en ten minste 25 meter in alle overige gebieden. Daarnaast stelt deze regels om te voorkomen dat het gebied minder geschikt wordt voor de verwezenlijking, het behoud en het beheer van een ecologische verbindingszone. Zo kan de oprichting van bebouwing en het aanbrengen van oppervlakteverhardingen of verharde oppervlakten worden beperkt. Artikel 3.15 (Bescherming Natuur Netwerk Brabant) is van overeenkomstige toepassing met betrekking tot de bescherming van een gerealiseerde ecologische verbindingszone.

2.4 Groenblauwe mantel

Om de robuustheid van het systeem te bevorderen, zijn er gebieden opgenomen als verbinding tussen het Natuur Netwerk Brabant en het Landelijk gebied; de Groenblauwe mantel. Het beleid in de Groenblauwe mantel is gericht op het behoud en vooral de ontwikkeling van natuur, watersysteem en landschap. Binnen de groenblauwe mantel is ruimte voor de ontwikkeling van gebruiksfuncties zoals landbouw en recreatie, met een meer extensief karakter en als die bijdragen aan de kwaliteiten van natuur, water en landschap. Nieuwe ontwikkelingen binnen de groenblauwe mantel zijn mogelijk, als deze bestaande natuur-, bodem- en waterfuncties respecteren of bijdragen aan een kwaliteitsverbetering van deze functies of het (cultuurhistorisch waardevolle) landschap. De versterking van de binnen de groenblauwe mantel aanwezige leefgebieden voor plant- en diersoorten vraagt daarbij specifieke aandacht. Het beleid is er op gericht dat de beleevingswaarde en de recreatieve waarde van het landschap toeneemt.

Ontwikkelingen dienen qua aard en schaal te passen bij het ontwikkelingsperspectief voor de groenblauwe mantel en rekening te houden met omliggende waarden. Dit wordt betrokken bij de zorgplicht voor ruimtelijke kwaliteit. Een (verdere) ontwikkeling van kapitaalintensieve functies, zoals stedelijke ontwikkelingen, (bezoekers)intensieve recreatie en concentratiegebieden voor intensieve landbouwfuncties zijn strijdig met de doelen die in de groenblauwe mantel worden nagestreefd. De ontwikkelingsmogelijkheden voor deze intensievere functies zijn dan ook beperkt.

De Groenblauwe mantel wordt beschermd krachtens artikel 3.32, lid 1 van de Omgevingsverordening, welke stelt dat een bestemmingsplan van toepassing op de Groenblauwe mantel a) strekt tot behoud, herstel of duurzame ontwikkeling van het watersysteem en de daarmee samenhangende ecologische waarden en kenmerken en landschappelijke waarden en kenmerken, b) regels ter bescherming van de ecologische, landschappelijke en hydrologische waarden en kenmerken van het gebied stelt en c) borgt dat een ontwikkeling gepaard gaat met een positieve bijdrage aan de bescherming en ontwikkeling van de ecologische waarden en kenmerken en landschappelijke waarden en kenmerken.

3 Toetsing ‘Nee, tenzij’-principe

3.1 Belangenonderbouwing en alternatievenafweging

De voorgenomen ontwikkeling betreft een stedelijke uitbreiding (woningbouw) en is daarmee, op zichzelf, ‘een project in het kader van de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van gebieden, daaronder begrepen het daarop volgende gebruik van het ingerichte of ontwikkelde gebied’.

De bevolkingsomvang in de gemeente Laarbeek groeit, tevens veranderen huishoudens-samenstellingen – net als in heel Nederland. Het aantal huishoudens zal tot 2030 toenemen met 11%. De gemeente Laarbeek kent daarbij een feitelijk woningvoorraad van 9.720 woningen. Met de ondertekening van de regionale Woondeal Zuidoost-Brabant in maart 2023 heeft de gemeente Laarbeek de opgave om de woningvoorraad bruto met minimaal 735 woningen te vergroten in de periode 2020 - 2030³. Het ontwikkelen van nieuwe woningbouw is daarom nodig, omdat dit het woonaanbod vergroot en derhalve de druk op de huidige overbelaste huizenmarkt verlicht. Het ontwikkelen van de Heuvelsche velden is dus van belang om te kunnen voorzien in de (toekomstige) woningbehoefte. Het project is hiermee tevens ‘in het algemeen belang’ (overeenkomstig artikel 3.10, lid 2 onderdeel a en/of h, Wnb).

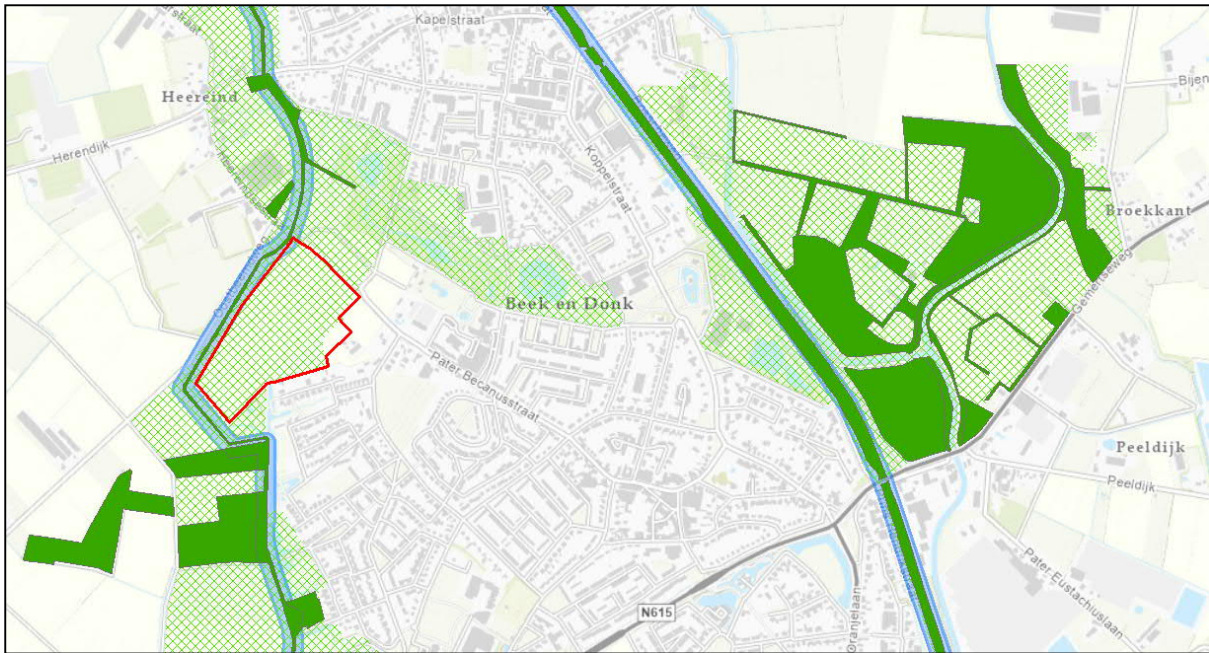
De provincie heeft daarnaast de ambitie om het wonen zoveel mogelijk in de kernen te concentreren. Bij onderhavig plan is sprake van ontwikkeling direct aansluitend op de kern Beek in Donk. Binnen de kern zelf is onvoldoende ruimte beschikbaar om een woningbouwontwikkeling van vergelijkbaar formaat en met een vergelijkbare woningtypologie mogelijk te maken. Deze ontwikkeling kan niet binnen bestaand stedelijk gebied. In onderhavig plan vindt de uitbreiding plaats direct aan de kernrand op een voorstelbare locatie. Hiertoe is middels een lagenbenadering duiding aan gegeven in de toelichting van het bestemmingsplan. Ook sluit de locatie direct aan op het bestaand stedelijk weefsel en vormt het de schakel tussen het noorden en zuiden van Beek en Donk, zonder afbreuk te doen aan de kenmerkende Groene Long tussen deze twee delen van Beek en Donk. De ontwikkeling versterkt hiermee tevens de ruimtelijke structuur door de afronding van het verstedelijkt gebied van het dorp grenzend aan de Groene Long en het accentueren van de overgang van verstedelijkt gebied naar het landelijk gebied achter de Goorloop.

3.2 Beschrijving en effectbepaling wezenlijke kenmerken en waarden

Op basis van het natuurbeheerplan en het verkennend veldbezoek zijn de wezenlijke kenmerken en waarden van het naastgelegen NNB en de Groenblauwe mantel gedefinieerd. Voor ieder deel van het NNB bestaan deze uit de in het gebied aanwezige natuurwaarden (beheertypenkaart) en, voor gebieden met een bestemming voor natuur tevens de potentiële natuurwaarden (ambitiekaart). Deze komen voor de huidige casus overeen (geen afwijkende ambitie).

Uit het vigerende natuurbeheerplan van de provincie Noord-Brabant blijkt dat het naastgelegen NNB ‘N03.01 Beek en bron’ betreft dat tevens aangewezen als ecologische verbingszone. Het NNB ten zuiden van het plangebied betreft ‘N14.01 Rivier- en beekbegeleidend bos’ en ‘N16.04 Vochtig bos met productie’. De ligging van het plangebied ten opzichte van het NNB en de Groenblauwe mantel is weergegeven in Figuur 3.1.

³ Sweco B.V. *Ladderonderbouwing Heuvelsche Velden*. in prep.

Figuur 3.1 Ligging van het plangebied (rood omkaderd) ten opzichte van gebieden aangewezen als NNB (donkergroen gearceerd), de Groenblauwe mantel (lichtgroen gearceerd) en ecologische verbindingszones (blauw gearceerd).

3.3 Analyse en effectbepaling

3.3.1 NNB

Omdat het plangebied niet binnen de begrenzing van het NNB gelegen is, is enkel sprake van mogelijke effecten door externe werking. Effecten zoals ruimtebeslag en versnippering, en daarmee en verminderde robuustheid en samenhang van het NNB, zijn derhalve op voorhand uitgesloten. Effecten met een externe werking zijn, onder andere; trillingen, geluid, licht en geur.

Met de ontwikkeling van de woningen zal in de aanlegfase tijdelijk sprake zijn effecten met een externe werking door de inzet van werktuigen en bouwwerkzaamheden. Echter, de wezenlijke kenmerken en waarden van 'Beek en bron' zoals beschreven door BIJ12 bestaan voornamelijk uit structuurelementen, hydrologische condities en ruimtelijke condities die niet gevoelig zijn voor dergelijke effecten. Voorbeelden hiervan zijn de aanwezigheid van o.a. natuurvriendelijke oevers, het afvoerpatroon van de beek en de verbinding met andere beken en rivieren. Een ander onderdeel van de wezenlijke kenmerken en waarden is de aanwezige kenmerkende flora en fauna. Voor 'Beek en bron' zijn dit soorten uit de soortgroepen planten, vissen en libellen. Deze soortgroepen zijn eveneens niet gevoelig voor effecten als trillingen, geluid, licht en geur.

Zoals is te zien in Figuur 1.3, wordt aan de achterzijde van de woonkavels een buffer(natuur)zone ingericht. Hierdoor wordt de functionaliteit van het huidige NNB als verbinding tussen overige delen van het NNB niet aangetast. Effecten op het zuidelijk gelegen 'Rivier- en beekbegeleidend bos' en 'Vochtig bos met productie' zijn tevens uitgesloten door het voornemen om, naast woningen, een natuurzone te realiseren ten zuiden van deze woningen. Deze natuurzone zal dusdanige omvang hebben (circa 200m), dat deze als buffer tussen de woningen en het huidige NNB zal optreden, waardoor er geen sprake zal zijn van verstoring van de rust en stilte, of rust en donkerte van het NNB.

De betreffende natuurzone zal worden ontwikkeld als N10.02 'Vochtig hooiland' en N12.02 'Kruiden- en faunarijk grasland'.

3.3.2 Ecologische verbindingzone

De provincie hanteert voor ecologische verbindingzones een gemiddelde breedte van 25 meter of 50 meter afhankelijk van de planologische ligging. Deze breedte is inclusief de ecologische verbindingzone zelf. Voor de betreffende ecologische verbindingzone geldt dat een breedte van 25 meter moet worden gehanteerd, omdat deze niet in 'Stedelijk Gebied' en in 'Verstedelijking Afweegbaar' gelegen is. Dat wil zeggen dat er binnen 25 meter vanaf het midden van de Goorloop rekening gehouden moet worden met het beschermingsregime van de ecologische verbindingzone. De verbindingzone is gerealiseerd, hetgeen betekent dat deze hetzelfde beschermingsregime geniet als het NNB. De ontwikkeling valt buiten deze 25 meter-zone. De ontwikkeling zal derhalve niet leiden tot een verstoring van de functionaliteit van de Goorloop als ecologische verbindingzone en een toetsing van effecten op de wezenlijke kenmerken en waarden is niet noodzakelijk.

Op dit moment verloopt de Goorloop rechtlijnig langs de huidige akker en wordt de potentie als ecologische verbindingzone niet volledig benut. De voorgenomen ontwikkeling omvat niet enkel de realisatie van woningen, maar ook het ontwikkelen van een waterbuffer langs de beek, het herstellen van de beekloop, het versterken van het landschap in het beekdal en het robuust inplanten van landschappelijke beplanting aan de achterzijde van de woonkavels. Niet alleen zijn om deze reden negatieve effecten van de ontwikkeling op de ecologische verbindingzone op voorhand uit te sluiten, de voorgenomen ontwikkeling zal de ecologische verbindingzone juist versterken.

3.3.3 Groenblauwe mantel

Op het plangebied liggen groenblauwe ambities (o.a. groenblauwe mantel, robuuste verbindingzone langs de beek, vasthouden water). Het plangebied vormt nu echter een geïsoleerde akker opgespannen tussen beek de Goorloop, de hoofdontsluitingsstructuur en het stedelijk gebied van Beek en Donk. Door deze inrichting zijn er geen waardevolle, relevante kenmerken en waarden met betrekking tot natuurkwaliteit of landschapsstructuur in het plangebied aanwezig.

De bestaande, doorgaande groenblauwe structuur is op zijn smalst ter hoogte van het plangebied, het fungeert nu als een flessenhals en is beperkend in de groenblauwe verbinding. Verbreding hiervan is derhalve noodzakelijk. Daarbij ontbreken ter hoogte van het plangebied verbindingen tussen kern en landschap én tussen de Groene Long ten noorden van de ontsluitingsweg en het heringerichte beekdalgebied ten zuiden van het plangebied. Op dit moment worden de kansen vanuit de groenblauwe ambities dus niet benut. Met de voorgenomen ingreep zal daarom, naast de ontwikkeling van woningen, een recreatieve, groene structuur worden gerealiseerd. Hiermee wordt het beekdal beleefbaar gemaakt. Ook wordt het cultuurhistorisch landschap terug gebracht, wat tevens de belevingswaarde van het beekdal verhoogt. Daarnaast wordt het watersysteem hersteld en robuuster gemaakt. Onderdeel hiervan is een watermachine met natuurzone. De natuurontwikkeling binnen het plangebied is dus overeenkomstig met de voorwaarden met betrekking tot ontwikkelingen in de Groenblauwe mantel.

Echter is het zo dat stedelijke ontwikkelingen binnen de Groenblauwe mantel niet zijn toegestaan. Omdat er met de voorgenomen ontwikkeling ook woningen ontwikkeld worden, voldoet de ontwikkeling niet aan deze voorwaarde. De ontwikkeling van woningen in het plangebied is daarmee strijdig met de regels in artikel 3.32, lid 1 van de Omgevingsverordening.

De ontwikkeling van woningen zal derhalve leiden tot ruimtebeslag op de Groenblauwe mantel. Om deze reden is er noodzaak tot herbegrenzing van de Groenblauwe mantel. Deze is verbonden aan, en valt samen met, de beoogde ontwikkeling van nieuwe natuur. Het aandeel Groenblauwe mantel waarop ruimtebeslag plaats vindt, zal namelijk in oppervlakte worden gecompenseerd als nieuw te ontwikkelen natuur.

4 Conclusie

De voorgenomen ontwikkeling heeft geen blijvende negatieve effecten op het NNB, omdat deze niet binnen de begrenzing van het NNB ligt en er ook geen sprake is van effecten door externe werking. Wel ligt de voorgenomen ontwikkeling binnen de begrenzing van de Groenblauwe mantel van het NNB. Omdat de voorgenomen ontwikkeling niet voldoet aan de voorwaarden om een ruimtelijke ontwikkeling in de Groenblauwe mantel toe te laten, is de ontwikkeling strijdig met de regels in artikel 3.32, lid 1 van de Omgevingsverordening. Er is hierdoor sprake van ruimtebeslag op de Groenblauwe mantel, en daarmee noodzaak voor herbegrenzing.

Met het voornemen is sprake van een groot, openbaar (maatschappelijk) belang, namelijk; het verlichten van de druk op de huizenmarkt en het voorzien in de (toekomstige) woningbehoefte in de gemeente Laarbeek. De locatie van de voorgenomen ontwikkeling aan de kernrand van Beek en Donk is een planologisch en stedenbouwkundig logische keuze en er zijn geen alternatieve, bevredigende locaties voor het voornemen voorhanden, om effecten op de Groenblauw mantel te voorkomen. Het aandeel Groenblauwe mantel waarop ruimtebeslag plaats vindt, zal in oppervlakte worden gecompenseerd als nieuw te ontwikkelen natuur.

Op basis van het bovenstaande wordt geconcludeerd dat voldaan wordt aan de voorwaarden uit artikel 3.19 (het 'Nee, tenzij'-principe) en artikel 3.22 (Compensatie) van de Omgevingsverordening. Derhalve wordt middels voorliggende onderbouwing van het 'Nee, tenzij'-principe een verzoek tot herbegrenzing van de Groenblauwe mantel gedaan.